

UCHWAŁA NR XXIV/...../2018
RADY POWIATU GÓROWSKIEGO
z dnia ..... marca 2018 r.

w sprawie Powiatowego Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej na lata 2018-2020.

Na podstawie art. 12 pkt 11 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (Dz. U. z 2017 r. poz. 1868 ze zm.) oraz art. 180 pkt. 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U z 2017 r. poz. 697 ze zm.)
Rada Powiatu Górowskiego uchwala, co następuje:

§ 1. Uchwala się Powiatowy Program Rozwoju Pieczy Zastępczej na lata 2018-2020, stanowiący załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Zarządowi Powiatu Górowskiego.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

RADCA PRAWNY
mgr Renata Torz
Pz-Ls-107/91

UZASADNIENIE
DO UCHWAŁY NR XXIV/.../2018
RADY POWIATU GÓROWSKIEGO
z dnia ... marca 2018 r.

Do zadań własnych powiatu należy opracowanie i realizacja 3 - letnich powiatowych programów rozwoju pieczy zastępczej określającej między innymi coroczny limit rodzin zastępczych zawodowych.

Uchwałą nr V/29/2015 z dnia 25 marca 2015 r. Rada Powiatu Górowskiego przyjęła do realizacji Powiatowy Program Rozwoju Pieczy Zastępczej na lata 2015-2017. W związku z powyższym zachodzi konieczność przyjęcia nowego dokumentu na kolejne 3 lata programowania.

W oparciu o dokonaną analizę minionego Programu w zakresie pieczy zastępczej w powiecie Górowskim oraz znajomość środowiska i zależności w nim panujących, określono kolejne cele i kontynuację działań uznanych za potrzebne do realizacji na kolejne lata 2018-2020. Zadania skierowane są do dzieci, które z różnych względów nie mogą wychowywać się w środowisku rodzinnym.

Intencją Powiatowego Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej jest zminimalizowanie wysokich kosztów utrzymania dziecka w placówce opiekuńczo - wychowawczej na rzecz organizowania tańszych i efektywniejszych form wsparcia, jaką jest rodzina zastępcza.

Najbliższe plany powiatu górowskiego w zakresie pieczy zastępczej to utworzenie kolejnych rodzin zastępczych zawodowych oraz rodzinnego domu dziecka.

Potrzeby przedstawione w tym Programie znajdują społeczne i ekonomiczne uzasadnienie.

Powiatowy Program Rozwoju Pieczy zastępczej na lata 2018-2020 jest krótki, ale zgodnie z preambułą w/w ustawy uwzględnia naczelną zasadę, którą jest dobro dziecka.

***Powiatowy Program Rozwoju Pieczy Zastępczej
na lata 2018-2020***

Góra, marzec 2018

Spis treści

Wprowadzenie	3
Wstęp	4
1. Piecza zastępcza jako forma pomocy rodzinie	5
1.1 Zadania Powiatu	6
1.2 Rola Organizatora rodzinnej pieczy zastępczej	8
2. Piecza zastępcza w Powiecie Górowskim w latach 2015-2017	10
2.1 Rodzinna piecza zastępcza	10
2.2 Instytucjonalna piecza zastępcza	13
2.3 Realizacja zadań na rzecz rozwoju pieczy zastępczej w Powiecie Górowskim.....	16
3. Diagnoza zagrożeń środowiska rodziny biologicznej w Powiecie Górowskim.....	17
3.1 Poradnictwo specjalistyczne źródłem informacji o środowisku rodzinnym	17
3.2 Praca socjalna i asystentura źródłem informacji o rodzinie biologicznej	17
4. Organizacja pieczy zastępczej w Powiecie Górowskim na lata 2018-2020.....	19
4.1 Rola samorządu gminnego i powiatowego w organizacji pieczy zastępczej.....	20
4.2 Rozbudowanie systemu rodzinnej pieczy zastępczej	24
4.2.1 Limit tworzenia rodzinnej pieczy zastępczej w latach programowych	24
5. Beneficjenci i Realizatorzy Programu	25
6. Źródła finansowania Programu	25
7. Monitoring i ewaluacja Programu	26
Zakończenie	26

„ Dla dobra dzieci, które potrzebują szczególnej ochrony i pomocy ze strony dorosłych, środowiska rodzinnego, atmosfery szczęścia, miłości i zrozumienia, w trosce o ich harmonijny rozwój i przyszłą samodzielność życiową, dla zapewnienia ochrony przysługujących im praw i wolności, dla dobra rodziny, która jest podstawową komórką społeczeństwa oraz naturalnym środowiskiem rozwoju, i dobra wszystkich jej członków, a w szczególności dzieci,

w przekonaniu, że skuteczna pomoc dla rodziny przeżywającej trudności w opiekowaniu się i wychowaniu dzieci oraz skuteczna ochrona dzieci i pomoc dla nich może być osiągnięta przez współpracę wszystkich osób, instytucji i organizacji pracujących z dziećmi i rodzicami”

(preambuła ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej)

Wprowadzenie

W przypadku niemożności zapewnienia opieki i wychowania przez rodziców, dziecko umieszcza się w pieczy zastępczej, którą organizuje powiat realizując zadanie własne wynikające z ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Przejmując opiekę nad dzieckiem powiat zobowiązany jest stworzyć każdemu dziecku warunki rodzinne.

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Górze od dnia 1 stycznia 2012 roku pełni funkcje Organizatora rodzinnej pieczy zastępczej zgodnie z Zarządzeniem nr 31/2011 z dnia 14 października 2011 r. Starosty Górowskiego, który wyznaczył na Organizatora rodzinnej pieczy zastępczej Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Górze, dlatego też Program realizowany będzie przez PCPR w Górze.

Założenia programowe wynikają z Powiatowej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Górowskim na lata 2017-2021 w której obszar pieczy zastępczej stanowi jedną z ważniejszych dziedzin problemów strategicznych. Program uwzględnia założenia Strategii w punkcie 3.8 niewydolność opiekuńczo - wychowawcza oraz w punkcie 6.2.3 wspieranie i rozwój pieczy zastępczej, która jako akt prawa miejscowego stanowi rekomendację dla niniejszego Programu.

W pierwszej części Programu przedstawiono podstawy prawne pieczy zastępczej, zadania powiatu w tym zakresie i zadania Organizatora rodzinnej pieczy zastępczej. W dalszej kolejności pieczę zastępczą rodzinną i instytucjonalną w Powiecie Górowskim w latach 2015-2017, następnie diagnozę niewydolności opiekuńczo - wychowawczej w Powiecie Górowskim, którą przeprowadzono w oparciu o znajomość środowiska i zależności w nim panujących, posługując się również danymi w zakresie niewydolności

rodzin biologicznych, które uzyskano podczas konsultacji przeprowadzonych z ośrodkami pomocy społecznej z Powiatu Górowskiego. W programie wskazano również na konieczność podjęcia działań profilaktycznych, wspierających i wspomagających rodzinę biologiczną dziecka. Określono również organizację pieczy zastępczej w Powiecie Górowskim na lata 2018 - 2020 uwzględniając rolę samorządu gminnego i powiatowego, strukturę priorytetów i oczekiwanych efektów. W dalszej kolejności beneficjentów i realizatora, źródła finansowania oraz monitoring i ewaluację Programu.

W celu sprawnego wywiązywania się z obowiązków jakie nakłada na powiat modyfikowana w każdym roku ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, Organizator rodzinnej pieczy zastępczej zakłada rozbudowanie rodzinnej pieczy zastępczej poprzez utworzenie kolejnych rodzin zastępczych zawodowych oraz rodzinnego domu dziecka. Umożliwi to podobnie jak w latach ubiegłych w kilkuletniej perspektywie zmniejszenie opieki instytucjonalnej na rzecz rozwoju rodzinnej pieczy zastępczej.

Założone w Programie cele przyczynią się do rozwoju pieczy zastępczej zapewniającej każdemu dziecku całkowicie lub częściowo pozbawionemu opieki rodziców biologicznych bezpiecznego środowiska wychowawczego dla prawidłowego rozwoju, wychowania i edukacji. Celem Programu jest stworzenie warunków do skutecznego rozwoju rodzinnej pieczy zastępczej. Program jest dokumentem otwartym i może ulegać modyfikacji w zależności od potrzeb wynikających ze zmieniających się problemów społecznych. Zakłada również kontynuację działań z poprzedniego programu uznanych za potrzebne.

Wstęp

Rodzina to miejsce gdzie kształtuje się charakter człowieka i następuje rozwój jego osobowości.

Rodzina to najmniejsza grupa społeczna regulująca wiele zachowań człowieka oraz skupiająca zjawiska i procesy zachodzące w całym społeczeństwie. Jest pierwszym, naturalnym i podstawowym środowiskiem wychowawczym dziecka, której podstawowym zadaniem jest zapewnienie mu prawidłowego rozwoju biologicznego i psychospołecznego. Uzasadnioną, a zarazem konieczną rzeczą jest wyodrębnienie funkcji rodziny: materialno - ekonomicznej, opiekuńczo - zabezpieczającej, prokreacyjnej, seksualnej, socjalizacyjnej, kulturalnej i stratyfikacyjnej.

Zaburzenia w realizacji lub całkowity brak wykonywania tych funkcji prowadzą do kryzysu w rodzinie. W zależności od zasięgu i istotności funkcji zakres tych zaburzeń może przybierać różne formy i uzewnętrznić się poprzez skutki, tak dla jednostek wchodzących w jej skład, jak i całej grupy. Gdy mówimy o problemach w realizowaniu funkcji rodziny,

mamy na myśli jej sytuację kryzysową. Przedłużający się kryzys prowadzi do dezorganizacji rodziny, którą najbardziej odczuwają dzieci. Sytuacje kryzysowe w rodzinie mogą wywoływać różne czynniki: sieroctwo, ubóstwo, bezrobocie, alkoholizm, inne uzależnienia, niepełnosprawność, ciężkie choroby psychiczne, złe warunki mieszkaniowe, emigracja za pracą i niedostosowanie społeczne.

Rodzina, która wykazuje poważne nieprawidłowości w zaspakajaniu podstawowych potrzeb biologicznych i psychospołecznych członków tej rodziny, zwłaszcza dziecka to rodzina dysfunkcyjna. Dysfunkcyjność rodziny prowadzi do typowej patologii, a w konsekwencji powoduje niewydolność opiekuńczo - wychowawczą. W sytuacjach kryzysowych gdy rodzina nie jest w stanie poradzić sobie z problemami: nie może, nie potrafi, bądź nie chce zajmować się dzieckiem, zachodzi wówczas konieczność udzielenia pomocy lub interwencji do opieki i pomocy władz publicznych. Kiedy wspieranie rodziny nie przynosi oczekiwanych rezultatów, wówczas konsekwencją niewydolności opiekuńczo - wychowawczej może być umieszczenie dziecka w rodzinnej lub instytucjonalnej opiece zastępczej. Bez koniecznej potrzeby nie należy ingerować w życie rodziny.

1. Piecza zastępcza jako forma pomocy rodzinie

Pieczka zastępcza to główna forma pomocy rodzinie w której pojawiają się trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczej.

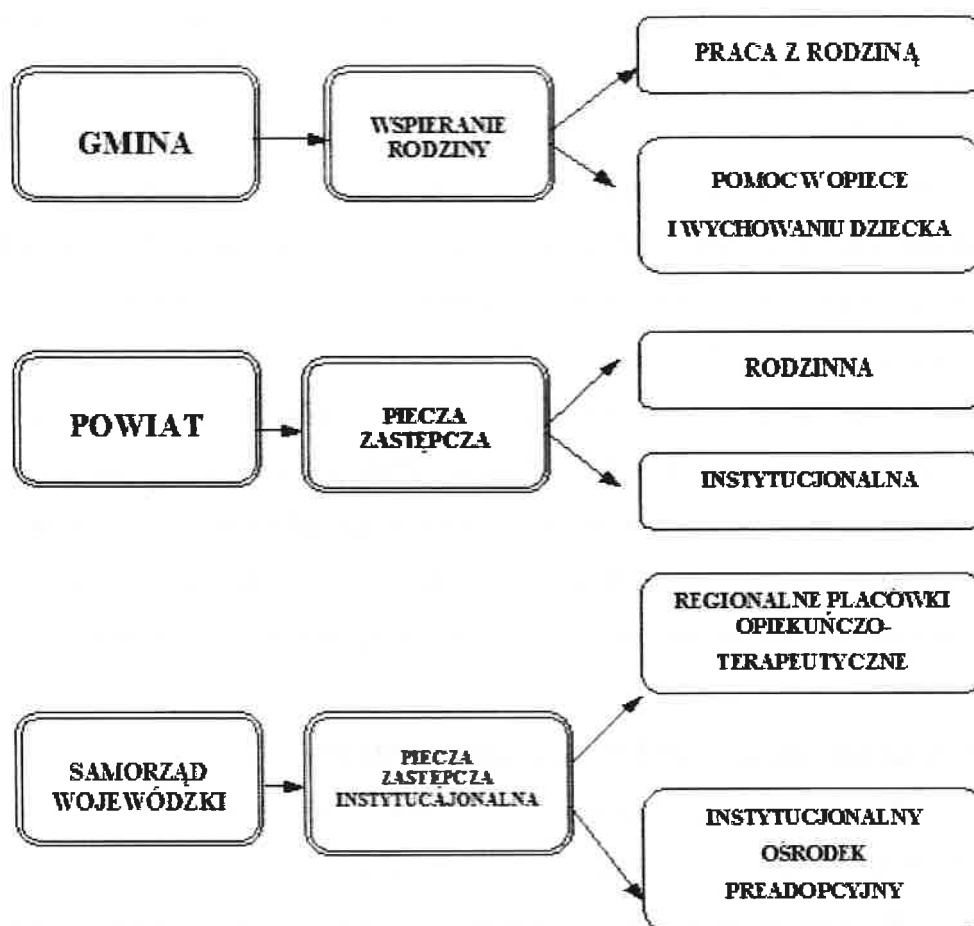
Wprowadzona w życie z dniem 1 stycznia 2012 r. ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej podzieliła kompetencje przyznając gminie wyłączność pracy z rodziną: wspieranie rodziny i pomoc w opiece nad dzieckiem, natomiast dla powiatu zapewnienie dziecku opieki w formie pieczy zastępczej rodzinnej i instytucjonalnej.

Ustawa w sposób kompleksowy reguluje zagadnienia pomocy rodzinie przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczych, oraz określa konsekwencje bezskuteczności udzielanej pomocy poprzez umieszczenie dziecka w pieczy zastępczej.

Zadania z zakresu zapewnienia dziecku opieki zastępczej należą do zadań własnych powiatu. Dziecku pozbawionemu całkowicie lub częściowo opieki rodzicielskiej lub niedostosowanemu społecznie powiat zapewnia opiekę i wychowanie w formie opieki zastępczej: rodzinnej lub instytucjonalnej.

Przedmiotowa ustawa wprowadza szereg nowych instytucji wsparcia rodziny działających w gminach: asystent rodziny, rodzina wspierająca, zespół interdyscyplinarny oraz w powiatach: organizator i koordynator rodzinnej pieczy zastępczej oraz rodzina pomocowa. Podział kompetencji w zakresie organizacji pieczy zastępczej pomiędzy samorządami przedstawia się w sposób następujący:

Schemat nr 1: Organizacja pieczy zastępczej

Źródło : Opracowanie własne na podstawie ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej

1.1 Zadania Powiatu

Do zadań własnych powiatu z zakresu pieczy zastępczej należy:

- 1) opracowanie i realizacja 3 - letnich powiatowych programów dotyczących rozwoju pieczy zastępczej, zawierających między innymi coroczny limit rodzin zastępczych zawodowych,
- 2) zapewnienie dzieciom pieczy zastępczej w rodzinach zastępczych, rodzinnych domach dziecka oraz w placówkach opiekuńczo - wychowawczych,
- 3) organizowanie wsparcia osobom usamodzielnianym opuszczającym rodziny zastępcze, rodzinne domy dziecka oraz placówki opiekuńczo-wychowawcze i regionalne placówki opiekuńczo - terapeutyczne, przez wspieranie procesu usamodzielnienia,
- 4) tworzenie warunków do powstawania i działania rodzin zastępczych, rodzinnych domów dziecka i rodzin pomocowych,

- 5) prowadzenie placówek opiekuńczo - wychowawczych oraz placówek wsparcia rodzinnego o zasięgu ponadgminnym,
- 6) organizowanie szkoleń dla rodzin zastępczych, prowadzących rodzinne domy dziecka, rodzin pomocowych i dyrektorów placówek opiekuńczo - wychowawczych typu rodzinnego oraz kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej, prowadzenia rodzinnego domu dziecka lub pełnienia funkcji dyrektora placówki opiekuńczo-wychowawczej typu rodzinnego,
- 7) organizowanie wsparcia dla rodzinnej pieczy zastępczej, w szczególności przez tworzenie warunków do powstawania:
  - a) grup wsparcia,
  - b) specjalistycznego poradnictwa,
- 8) powoływanie centrów administracyjnych do obsługi placówek opiekuńczo-wychowawczych,
- 9) wyznaczanie organizatora rodzinnej pieczy zastępczej,
- 10) zapewnienie przeprowadzenia przyjętemu do pieczy zastępczej dziecku niezbędnych badań lekarskich,
- 11) prowadzenie rejestru danych rodzin zastępczych,
- 12) kompletowanie we współpracy z właściwym ośrodkiem pomocy społecznej dokumentacji związanej z przygotowaniem dziecka do umieszczenia w rodzinie zastępczej albo rodzinnym domu dziecka,
- 13) finansowanie:
  - a) świadczeń pieniężnych dotyczących dzieci z terenu powiatu, umieszczonych w rodzinach zastępczych, rodzinnych domach dziecka, placówkach opiekuńczo-wychowawczych, regionalnych placówkach opiekuńczo - terapeutycznych, interwencyjnych ośrodkach preadopcyjnych lub rodzinach pomocowych, na jego terenie lub na terenie innego powiatu,
  - b) pomocy przyznawanej osobom usamodzielnianym opuszczającym rodziny zastępcze, rodzinne domy dziecka, placówki opiekuńczo - wychowawcze lub regionalne placówki opiekuńczo - terapeutyczne,
  - c) szkoleń dla kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej, prowadzenia rodzinnego domu dziecka lub pełnienia funkcji dyrektora placówki opiekuńczo-wychowawczej typu rodzinnego oraz szkoleń dla rodzin zastępczych, prowadzących rodzinne domy dziecka oraz dyrektorów placówek opiekuńczo - wychowawczych typu rodzinnego,

- 14) sporządzanie sprawozdań rzeczowo - finansowych z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej oraz przekazywanie ich właściwemu wojewodzie, w wersji elektronicznej, z zastosowaniem systemu teleinformatycznego,
- 15) przekazywanie do biura informacji gospodarczej informacji o powstawaniu zaległości dotyczącej odpłatności za pobyt dziecka w rodzinie zastępczej.

Do zadań zleconych z zakresu administracji rządowej realizowanych przez powiat należy:

- 1) realizacja zadań wynikających z rządowych programów wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej,
- 2) finansowanie pobytu dzieci cudzoziemców w pieczy zastępczej.

1.2 Rola Organizatora rodzinnej pieczy zastępczej

Do zadań Organizatora rodzinnej pieczy zastępczej należy w szczególności:

- 1) prowadzenie naboru kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej, rodziny zastępczej niezawodowej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka.
- 2) kwalifikowanie osób kandydujących do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka oraz wydawanie zaświadczeń kwalifikacyjnych zawierających potwierdzenie ukończenia szkolenia, opinię o spełnianiu warunków i ocenę predyspozycji do sprawowania pieczy zastępczej,
- 3) organizowanie szkoleń dla kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka,
- 4) organizowanie szkoleń dla kandydatów do pełnienia funkcji dyrektora placówki opiekuńczo - wychowawczej typu rodzinnego, wydawanie świadectw ukończenia tych szkoleń oraz opinii dotyczącej predyspozycji do pełnienia funkcji dyrektora i wychowawcy w placówce opiekuńczo - wychowawczej typu rodzinnego,
- 5) zapewnianie rodzinom zastępczym oraz prowadzącym rodzinne domy dziecka szkoleń mających na celu podnoszenie ich kwalifikacji, biorąc pod uwagę ich potrzeby,
- 6) zapewnianie pomocy i wsparcia osobom sprawującym rodzinną pieczę zastępczą, w szczególności w ramach grup wsparcia oraz rodzin pomocowych,
- 7) organizowanie dla rodzin zastępczych oraz prowadzących rodzinne domy dziecka wolontariuszy,
- 8) współpraca ze środowiskiem lokalnym, w szczególności z powiatowym centrum pomocy rodzinie, ośrodkiem pomocy społecznej, sądami i ich organami pomocniczymi, instytucjami oświatowymi, podmiotami leczniczymi, a także kościołami i związkami wyznaniowymi oraz z organizacjami społecznymi,
- 9) prowadzenie poradnictwa i terapii dla osób sprawujących rodzinną pieczę zastępczą i ich dzieci oraz dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej,

- 10) zapewnianie pomocy prawnej osobom sprawującym rodzinną pieczę zastępczą, w szczególności w zakresie prawa rodzinnego,
- 11) dokonywanie okresowej oceny sytuacji dzieci przebywających w rodzinnej pieczy zastępczej,
- 12) prowadzenie działalności diagnostyczno - konsultacyjnej, której celem jest pozyskiwanie, szkolenie i kwalifikowanie osób zgłaszających gotowość do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej, rodziny zastępczej niezawodowej oraz prowadzenia rodzinnego domu dziecka, a także szkolenie i wpieranie psychologiczno-pedagogiczne osób sprawujących rodzinną pieczę zastępczą oraz rodziców dzieci objętych tą pieczę,
- 13) przeprowadzanie badań pedagogicznych i psychologicznych oraz analizy dotyczących kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka,
- 14) zapewnianie rodzinom zastępczym zawodowym i niezawodowym oraz prowadzącym rodzinne domy dziecka poradnictwa, które ma na celu zachowanie i wzmocnienie ich kompetencji oraz przeciwdziałanie zjawisku wypalenia zawodowego,
- 15) przedstawianie Staroście i Radzie Powiatu corocznego sprawozdania z efektów pracy,
- 16) zgłaszanie do ośrodków adopcyjnych informacji o dzieciach z uregulowaną sytuacją prawną, w celu poszukiwania dla nich rodzin przysposabiających,
- 17) organizowanie opieki nad dzieckiem, w przypadku gdy rodzina zastępcza, albo prowadzący rodzinny dom dziecka okresowo nie może sprawować opieki, w szczególności z powodów zdrowotnych lub losowych albo zaplanowanego wypoczynku.
- 18) zapewnienie badań psychologicznych kandydatom do pełnienia funkcji rodziny zastępczej i osobom prowadzącym rodzinny dom dziecka,
- 19) zapewnienie koordynatorom rodzinnej pieczy zastępczej szkoleń,
- 20) sporządzanie opinii o zasadności przysposobienia dziecka,
- 21) sporządzanie opinii o kontaktach dziecka z rodziną biologiczną i wpływie tych kontaktów na dziecko,
- 22) sporządzanie opinii o zasadności przysposobienia związanego ze zmianą miejsca zamieszkania dziecka na miejsce zamieszkania poza granicami Rzeczypospolitej Polskiej mającej na celu stwierdzenie, że przysposobienie to leży w jego najlepszym interesie,
- 23) sporządzanie opinii o zasadności wspólnego umieszczenia rodzeństwa w rodzinie przysposabiającej,

- 24) sporządzanie opinii o możliwości nieumieszczenia wspólnie rodzeństwa w rodzinie przysposabiającej z powodu nie znalezienia kandydata do przysposobienia rodzeństwa,
- 25) przekazywanie właściwemu ośrodkowi adopcyjnemu informacji i dokumentacji, oraz informacji o przebiegu pobytu dziecka w pieczy zastępczej.

2. Piecza zastępcza w Powiecie Górowskim w latach 2015-2017

Opracowując kolejny już program rozwoju pieczy zastępczej na kolejne lata programowe 2018-2020 warto wspomnieć i przedstawić działania w minionym okresie 2015 - 2017, które pozytywnie wpłynęły na rozwój pieczy zastępczej w Powiecie Górowskim. Dlatego też kolejny okres programowy 2018 - 2020 będzie jego kontynuacją.

2.1 Rodzinna piecza zastępcza

Ważnym problemem społecznym od lat w Powiecie Górowskim jest problem dotyczący dzieci pozbawionych opieki ze strony rodziców biologicznych. W zakresie opieki nad dzieckiem PCPR stara się umieścić dziecko w środowisku rodzinnym odchodząc tym samym od opieki instytucjonalnej. Najlepszym jednak rozwiązaniem w tym zakresie jest adopcja. Mając na względzie dobro dziecka udaje się co roku pozyskać rodziców adopcyjnych i umieścić dziecko w tymczasową opiekę by później odbył się proces adopcji. Są to trudne decyzje, które decydują o dalszym losie dzieci i rodzin.

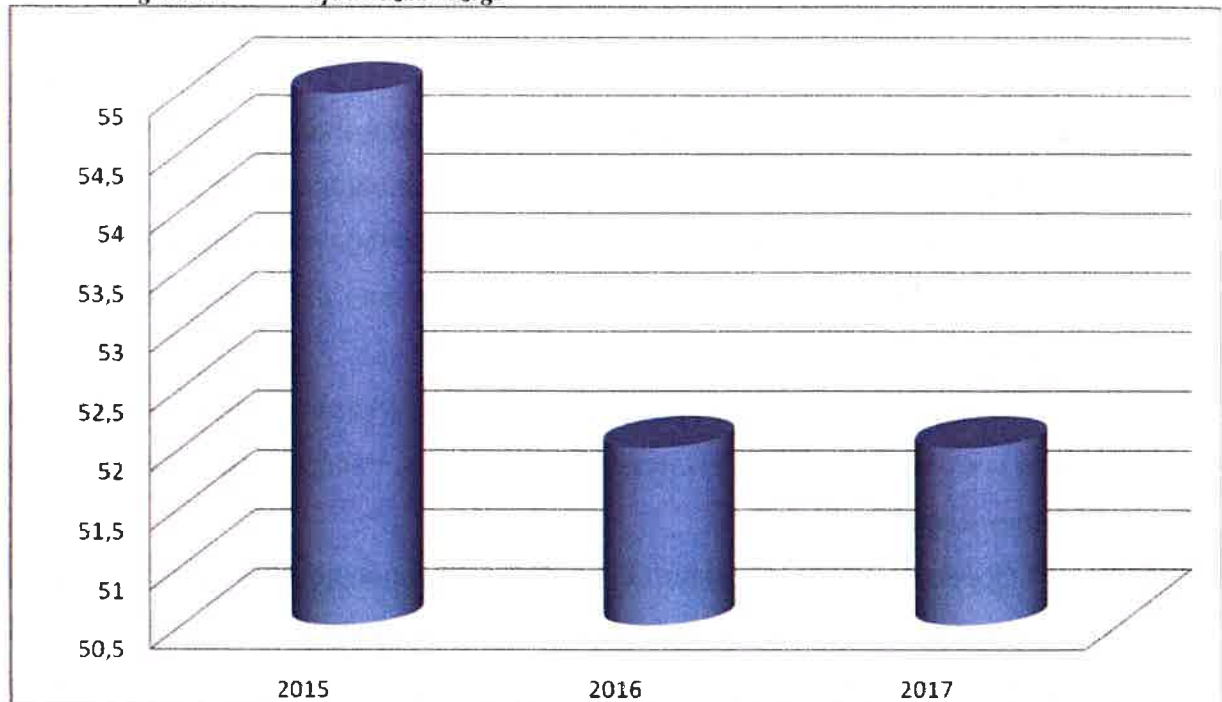
System rodzinnej pieczy zastępczej w powiecie górowskim tworzą: rodziny zastępcze spokrewnione, niezawodowe, zawodowe w tym pełniące funkcję pogotowia rodzinnego oraz rodzinne domy dziecka.

Tabela nr 1 Liczba rodzin zastępczych w Powiecie Górowskim w latach 2015-2017 - dane na koniec grudnia okresu sprawozdawczego

<i>Rodzaj pieczy zastępczej</i>		<i>Liczba rodzin w latach</i>		
		<i>2015</i>	<i>2016</i>	<i>2017</i>
1	Rodzina zastępcza spokrewniona	29	29	30
2	Rodzina zastępcza niezawodowa	18	16	16
3	Rodzina zastępcza zawodowa	2	3	1
4	Pogotowie rodzinne	1	1	1
5	Rodzinny dom dziecka	2	2	3
6	Razem	52	51	51
7	Rodziny pomocowe	3	1	1
8	Ogółem	55	52	52

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z PCPR w Górze

Wykres nr 1: Liczba rodzin zastępczych w Powiecie Górowskim w latach 2015-2017 - dane na koniec grudnia okresu sprawozdawczego

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z PCPR w Górze

Tabela nr 2: Liczba rodzin zastępczych i liczba dzieci przebywających w tych rodzinach według stanu na dzień 31 grudnia 2017r

Lp	Piecza zastępcza	Liczba rodzin zastępczych i liczba umieszczonych dzieci w tych rodzinach	
		Liczba rodzin	Liczba dzieci
1	Rodziny zastępcze spokrewnione	30	44
2	Rodziny zastępcze niezawodowe	16	22
3	Rodziny zastępcze zawodowe	1	5
4	Pogotowie rodzinne	1	8
5	Rodzinny dom dziecka	3	19
6	Razem	51	98
7	Rodziny zastępcze zamieszkujące na terenie innego powiatu w których umieszczone są dzieci z powiatu górowskiego	10	21
	Ogółem	61	119

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych PCPR w Górze

Statystyka rodzin zastępczych w latach 2015 - 2017 wykazuje sytuację podobną na koniec każdego roku sprawozdawczego, zmianie ulegała liczba dzieci w trakcie roku sprawozdawczego. Najliczniejszą grupę stanowią rodziny zastępcze spokrewnione z dzieckiem, w których funkcję pełnią wstępni i rodzeństwo dziecka na których zgodnie z kodeksem rodzinnym i opiekuńczym ciąży obowiązek alimentacyjny. W dalszej kolejności rodziny niezawodowe i zawodowe w których funkcję pełnią osoby nie będące wstępnymi lub rodzeństwem dziecka, rodziny zawodowe i rodzinny dom dziecka wspierane przez rodziny pomocowe i rodziny do pomocy.

Z analizy powyższych danych wynika, iż w wykazanych latach sprawozdawczych zmieniła się forma rodzinnej pieczy zastępczej tj. rodzinę zawodową przekształcono w rodzinny dom dziecka.

Obecnie na terenie Powiatu Górowskiego funkcjonuje 1 rodzina zastępcza pełniąca funkcję pogotowia rodzinnego, 1 rodzina zastępcza zawodowa oraz 3 rodzinne domy dziecka, nie zabezpiecza to jednak potrzeb Powiatu Górowskiego w zapewnieniu opieki dzieciom, które nie mają opieki rodziców biologicznych. Dlatego też prowadzone są nieustannie starania w celu pozyskania kolejnych rodzin zastępczych przede wszystkim zawodowych oraz prowadzących rodzinny dom dziecka, ponieważ dziecku wychowanemu poza rodziną biologiczną zdecydowanie lepiej służy pobyt w pieczy zastępczej rodzinnej niż w pieczy zastępczej instytucjonalnej.

Należy w tym miejscu zaznaczyć, że niektóre dzieci opuszczają w trakcie roku rodzinę zastępczą (usamodzielniają się, powracają do rodziców biologicznych, lub umieszczane są w rodzinach adopcyjnych), a dochodzą nowe. W roku 2017 umieszczono 16 dzieci w pieczy zastępczej. Zdecydowaną większość rodzin zastępczych utworzono postanowieniem sądu, w bardzo nielicznych przypadkach z powodu pilnej konieczności, kiedy matka pozostawia dziecko w szpitalu zaraz po urodzeniu, dziecko umieszczone zostaje w rodzinie preadopcyjnej na podstawie umowy, którą kierownik PCPR zawiera z kandydatami na rodzinę adopcyjną dziecka. Powodami umieszczenia dziecka w pieczy zastępczej jest: sieroctwo, eurosieroctwo, porzucenie dziecka, choroby psychiczne rodziców, bezradność w sprawach opiekuńczo - wychowawczych, przemoc w rodzinie i alkoholizm rodziców. Trudne do ustalenia jest miejsce pobytu niektórych rodziców biologicznych dzieci z powiatu Górowskiego umieszczonych w pieczy zastępczej. Są też dzieci, których rodzice nie żyją lub nie jest ustalone ojcostwo dzieci jak również dzieci z którymi rodzice nie kontaktują się. Niezależnie od powodów umieszczenia dziecka w rodzinie zastępczej łączy je fakt, iż wszystkie wychowują się z dala od swoich rodzin.

2.2 Instytucjonalna piecza zastępcza

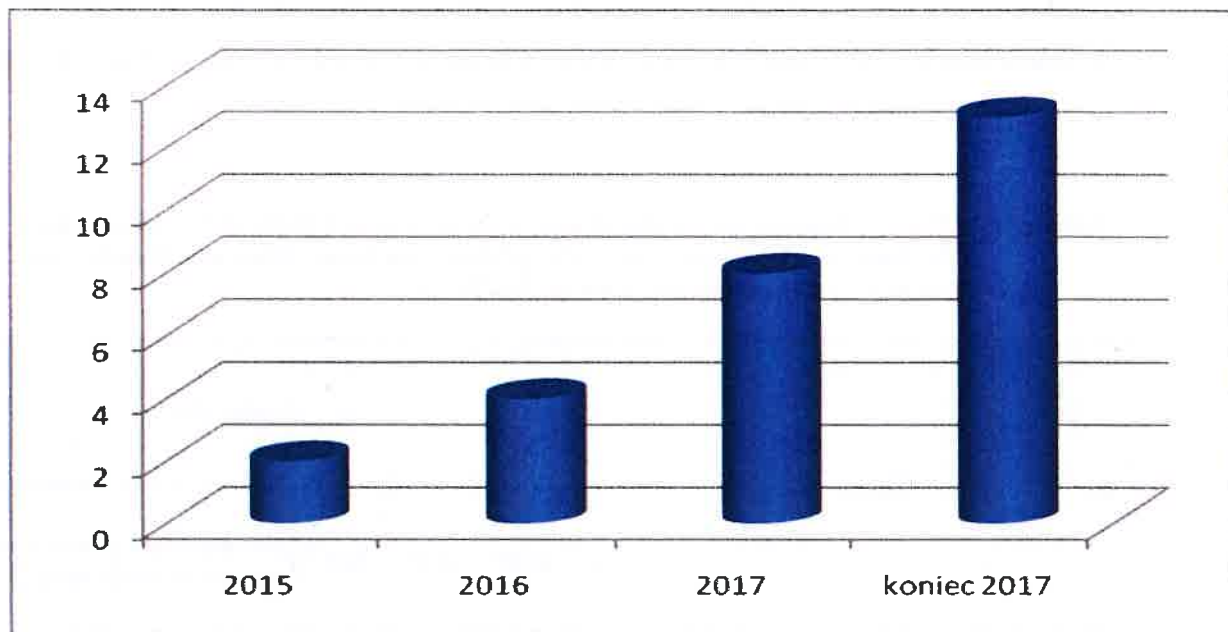
Na terenie Powiatu Górowskiego nie funkcjonują placówki opiekuńczo - wychowawcze. W przypadku konieczności umieszczenia dziecka w placówce, PCPR w Górze zawiera porozumienie z innymi powiatami na terenie których funkcjonują placówki opiekuńczo - wychowawcze.

Tabela nr 3: Dzieci z Powiatu Górowskiego umieszczone w latach 2015-2017 w placówkach Opiekuńczo - wychowawczych z uwzględnieniem liczby dzieci przebywających w placówce według stanu na dzień 31.12.2017 r.

<i>Lp</i>	<i>Nazwa placówki</i>	<i>Liczba dzieci</i>			
		<i>2015</i>	<i>2016</i>	<i>2017</i>	<i>Liczba dzieci przebywających w placówce na koniec 2017r</i>
1	Placówka opiekuńczo-wychowawcza w Starachowicach	1			
2	Placówka opiekuńczo-wychowawcza dom nad Baryczą – Krośnice	1	1		2
3	Placówka opiekuńczo-wychowawcza - Opatów		1		
4	Placówka socjalizacyjna w Krzydlinie Małej		2	3	3
5	Placówka opiekuńczo-wychowawcza typu socjalizacyjnego Brzeg			5	5
6	Placówka socjalizacyjna Skarbek-Polkowice				1
7	Dom dziecka „ w Słońcu -Świdnica				2
	Razem	2	4	8	13
	Ogółem	16			13

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z PCPR w Górze

Wykres nr 2: Dzieci z Powiatu Górowskiego umieszczone w latach 2015-2017 w placówkach opiekuńczo- wychowawczych z uwzględnieniem liczby dzieci przebywających w placówce według stanu na dzień 31.12.2017r

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z PCPR w Górze

Z analizy danych z w/w tabeli wynika, iż w latach 2015 - 2017 umieszczono w placówkach opiekuńczo - wychowawczych 16 małoletnich. W porównaniu do poprzedniego okresu liczba dzieci umieszczanych w placówkach zdecydowanie zmniejszyła się, w latach 2012 - 2015 w placówkach umieszczono 37 dzieci. Na koniec 2017 roku w placówkach opiekuńczo - wychowawczych przebywało 13 dzieci. Na przełomie tego okresu odnotowano usamodzielnienie, powrót do rodziców, adopcję oraz zmianę pieczy - z instytucjonalnej na rodzinną.

Rodzice mają prawo, a zarazem obowiązek do wychowania dzieci i są za nie odpowiedzialni. Państwo powinno szanować odpowiedzialność, prawa i obowiązki rodziców. Jednak w uzasadnionych sytuacjach, gdy rodzina nie jest w stanie poradzić sobie z problemami, państwo ma obowiązek udzielić jej pomocy, wsparcia, a nawet ingerować we władzę rodzicielską ponieważ małżeństwo, rodzina, macierzyństwo i rodzicielstwo znajdują się pod ochroną i opieką państwa.

Tabela nr 4: Liczba dzieci z Powiatu Górowskiego, które opuściły rodziny zastępcze i liczba dzieci, które umieszczono w rodzinach adopcyjnych w latach 2015-2017

<i>Lp</i>	<i>Wyszczególnienie</i>	<i>2015</i>	<i>2016</i>	<i>2017</i>	<i>razem</i>
1	Liczba dzieci, które opuściły rodziny zastępcze	19	6	13	38
2	Liczba dzieci umieszczonych w rodzinach adopcyjnych	1	7	2	10
3	Liczba dzieci zgłoszonych do adopcji	4	4	2	10

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z PCPR w Górze

Wśród dzieci, które opuściły pieczę zastępczą 19 dzieci powróciło do rodziców biologicznych 18 dzieci usamodzielniało się oraz 1 dziecko zmarło. Należy również zaznaczyć, iż wśród dzieci, które powróciły do rodziców biologicznych, 5 dzieci po raz drugi trafiły do pieczy zastępczej i przebywają do chwili obecnej.

W rodzinie adopcyjnej umieszczono: 10 dzieci w wieku od okresu niemowlęcego do 13 roku w tym 5 dzieci to adopcja zagraniczna. Proces adopcji jest długi i niezależny od roli PCPR, co potwierdzają statystyki zgłoszonych i adoptowanych dzieci w poszczególnych latach.

Tabela nr 5: Liczba dzieci przebywających w pieczy zastępczej według stanu na koniec grudnia 2015-2017

<i>Lp</i>	<i>Pieczka zastępcza</i>	<i>Liczba dzieci</i>	<i>Liczba Dzieci</i>	<i>Liczba dzieci</i>
		<i>2015</i>	<i>2016</i>	<i>2017</i>
1	Pieczka rodzinna	100	101	98
2	Pieczka instytucjonalna	11	12	13
3	Razem	111	113	112
4	Pieczka rodzinna (dzieci na terenie innych powiatów)	23	22	21
5	Ogółem	134	135	133

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z PCPR w Górze

Z powyższej tabeli wynika, iż liczba dzieci umieszczonych w ostatnich 3 latach (na koniec każdego okresu sprawozdawczego) w rodzinnej pieczy zastępczej i w pieczy instytucjonalnej kształtuje się na podobnym poziomie. W trakcie każdego roku

dokonywano zmiany zabezpieczenia dziecka z pieczy instytucjonalnej na rzecz rodzinnej pieczy zastępczej na co wskazują również statystyki pieczy instytucjonalnej.

Tabela nr 6: Dzieci z Powiatu Górowskiego umieszczone w rodzinach zastępczych, w placówkach opiekuńczo- wychowawczych i rodzinnych domach dziecka według miejsca zamieszkania dziecka przed umieszczeniem w pieczy zastępczej (z podziałem na gminy) w latach 2015-2017

<i>Lp</i>	<i>Gmina</i>	<i>Liczba umieszczonych dzieci</i>
1	Góra	38
2	Niechlów	16
3	Wąsosz	2
4	Jemielno	6
5	Ogółem	62

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z PCPR w Górze

Powyższa tabela przedstawia liczbę dzieci według miejsca zamieszkania przed umieszczeniem w pieczy zastępczej. Najwyraźniej widać, iż problem niewydolności opiekuńczo - wychowawczej dominuje w Gminie Góra, następnie w Gminie Niechlów, w mniejszym stopniu w Gminie Jemielno i Gminie Wąsosz. Statystyka umieszczenia dziecka w pieczy w podanych latach według miejsca jego zamieszkania przed umieszczeniem w pieczy kształtuje się na podobnym poziomie jak w latach wykazanych w poprzednim okresie programowym.

2.3 Realizacja zadań na rzecz rozwoju pieczy zastępczej w Powiecie Górowskim

W poprzednim okresie programowym w latach 2015 - 2017 zrealizowano w Powiecie Górowskim następujące działania na rzecz rozwoju pieczy zastępczej:

- 1) Owocna praca Zespołu do Spraw Rodzinnej Pieczy Zastępczej z aktywnym i pełnym zaangażowaniem udziałem koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej, oraz udział w pracy zespołu pedagoga, pracownika socjalnego i asystenta rodziny,
- 2) Zapewniono rodzinom zastępczym wsparcie specjalistyczne: pracę socjalną, bezpłatne porady psychologiczne i prawnicze,
- 3) Realizowano programy profilaktyczno - edukacyjne dla dzieci z pieczy zastępczej oraz ich opiekunów zastępczych,
- 4) Organizowano coroczne spotkania integracyjne i spartakiady sportowe dla dzieci z pieczy zastępczej,

- 5) Organizowano coroczne spotkania informacyjne dla rodzin zastępczych,
- 6) Przeprowadzono szkolenia rodzin zastępczych: (luty - marzec 2015 r., luty - marzec 2016 r.) przeszkolono łącznie 20 osób,
- 7) Włączono do pracy 4 rodziny niezawodowe ,
- 8) Utworzono 2 rodziny zawodowe (1 w 2015 roku, 1 w 2016 roku),
- 9) Utworzono 2 Rodzinne domy dziecka: (1 w 2015 roku, 1 w 2017 roku),
- 10) Na przełomie okresu sprawozdawczego 2015 - 2017 włączono do pracy rodziny pomocowe oraz zapewniono wszystkim rodzinom zawodowym i prowadzącym rodzinny dom dziecka, pomocy przy prowadzeniu gospodarstwa domowego poprzez zatrudnienie rodzin do pomocy,
- 11) Rozszerzano dostępność do konsultacji specjalistycznych: psychologicznej i prawnej,
- 12) Kompetentne wsparcie rodzin zastępczych,
- 13) Pozyskano środki z dotacji Wojewody i Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej w wysokości 141 922,00 zł w ramach Resortowych programów wspierania rozwoju pieczy zastępczej w tym: 43 750 w 2015 roku, 41 292 w 2016 roku, 56 880 w 2017 roku.

3. Diagnoza zagrożeń środowiska rodziny biologicznej w Powiecie Górowskim

3.1 Poradnictwo specjalistyczne źródłem informacji o środowisku rodzinnym

Sytuacje kryzysowe w rodzinie wywołane są przez różne czynniki między innymi: przemoc w rodzinie, alkoholizm, ciężkie choroby psychiczne, czy skutki przedwczesnego macierzyństwa. PCPR jest instytucją, w której świadczona jest pomoc w sytuacjach kryzysowych w formie poradnictwa specjalistycznego – poradnictwa rodzinnego, psychologicznego i prawnego. Dlatego informacje napływające do jednostki są ważnym źródłem informacji o potencjalnych beneficjentach programowych działań. W ostatnich trzech latach podobnie zresztą jak w latach poprzednich poważnym problemem stał się problem macierzyństwa nieletnich dziewcząt, często z rodzin dysfunkcyjnych, którym należy niezwłocznie udzielić zabezpieczenia, a na terenie Polski jest tylko 1 placówka dla nieletnich matek z dziećmi. Kolejnym problemem jest problem rozpadu rodziny powodującej sytuację traumatyczną dla dziecka, które odbiera taką sytuację jako zagrożenie jego bytu i dalszego egzystowania i hamuje jego rozwój, a nawet doprowadza do wielu chorób.

Poniższa tabela przedstawia ilość udzielonych porad specjalistycznych.

Tabela nr 7: Ilość udzielonych porad w sprawach rodzinnych w latach 2015-2017

<i>Lp</i>	<i>Rok</i>	<i>Liczba udzielonych porad</i>
1	2015	78
2	2016	78
3	2017	65

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z PCPR w Górze

Porady dotyczyły konfliktów rodzinnych, partnerskich i przemocy w rodzinie. Zgłoszenia te są przykładem, iż w środowisku lokalnym nieprzestrzegane są obowiązujące normy zwyczajowe, zasady dobrego wychowania i współżycia społecznego, często ma to wpływ na losy dzieci i może doprowadzić do konieczności odebrania dziecka.

3.2 Praca socjalna i asystentura źródłem informacji o rodzinach biologicznych

Pierwszą i najważniejszą instytucją wsparcia rodziny biologicznej jest gmina, która zgodnie z ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej ma na celu wspieranie rodziny przeżywającej trudności w prawidłowym wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczych. Praca z rodziną prowadzona jest również w sytuacji czasowego umieszczenia dziecka w pieczy zastępczej, na rzecz powrotu dziecka do rodziny biologicznej. W celu dokonania analizy sytuacji rodzin biologicznych w których pojawiają się trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczej przeprowadzono konsultacje z ośrodkami pomocy społecznej i uzyskano informacje zamieszczone w poniższej tabeli.

Tabela nr 8: Liczba rodzin niewydolnych opiekuńczo-wychowawczo z uwzględnieniem liczby dzieci w tych rodzinach według stanu na dzień 31.12.2017 z podziałem na gminy

<i>Lp</i>	<i>Gmina</i>	<i>rodziny niewydolne opiekuńczo-wychowawczo</i>		<i>Rodziny niewydolne opiekuńczo-wychowawczo objęte wsparciem asystenta rodziny</i>		<i>Rodziny zagrożone odebraniem dzieci</i>	
		<i>liczba rodzin</i>	<i>liczba dzieci</i>	<i>liczba rodzin</i>	<i>liczba dzieci</i>	<i>liczba rodzin</i>	<i>liczba dzieci</i>
1	Góra	20	45	20	45	6	12
2	Wąsosz	13	26	10	25	3	12
3	Jemielno	8	18	8	18	0	0
4	Niechlów	17	31	13	26	0	0

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z ośrodków pomocy społecznej

Statystyka rodzin niewydolnych opiekuńczo - wychowawczych kształtuje się na podobnym poziomie w stosunku do statystyki dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej w odniesieniu do gmin z Powiatu Górowskiego. Najwięcej rodzin niewydolnych opiekuńczo - wychowawczo zamieszkuje w Gminie Góra, następnie w Gminie Wąsosz, w dalszej kolejności w Gminie Niechlów i w Gminie Jemielno. Wśród rodzin objętych wsparciem asystenta są rodziny, których dzieci przebywają w pieczy zastępczej jak również rodziny w których stwierdzono niewydolność w sprawach opiekuńczo - wychowawczych. Powyższe dane w porównaniu do poprzedniego okresu programowego wykazanego na koniec 2014 roku wykazują tendencję malejącą w gminie Góra i w gminie Jemielno co może być wynikiem prowadzonej asystentury przez ośrodki pomocy społecznej. Dlatego też dane dotyczące rodzin z problemami w sprawach opiekuńczo - wychowawczych czy też rodzin dysfunkcyjnych są istotnym źródłem informacji o potencjalnych beneficjentach programowych działań i do określenia zapotrzebowania na przygotowanie do pracy kolejnych rodzin zawodowych. i niezawodowych.

Diagnoza rodziny biologicznej pozwala stwierdzić, iż rodzice dopuszczają się rażących zaniedbań nad małoletnimi. Należałoby w tym zakresie zmienić przepisy, które zobowiązywałyby rodziców do prawidłowego wypełniania obowiązków rodzicielskich, a przede wszystkim do ponoszenia konsekwencji w przypadku zaniedbań w opiece nad swoimi dziećmi.

Zachowania ludzkie odbiegające od norm społecznych i obowiązujących zasad współżycia społecznego czynią spustoszenia w rodzinach. Człowiek nie rodzi się ani dobry ani zły. Dziecko przyjmuje system wartości od rodziców, miejscem funkcjonowania dziecka powinna być rodzina. Opieka poza rodziną własną powinna nastąpić wówczas gdy zostaną wyczerpane wszystkie możliwości pomocy dziecku w rodzinie naturalnej. Ale czy zawsze tak jest?

4.Organizacja pieczy zastępczej w Powiecie Górowskim w latach 2018 - 2020

Dokonana diagnoza środowiska i zależności w nim panujących oraz doświadczenia w organizowaniu dotychczasowej pieczy zastępczej pozwoliła określić cel główny i cele szczegółowe na kolejne 3 lata programowania.

Celem głównym Powiatowego Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej w Powiecie Górowskim jest rozwój rodzinnej pieczy zastępczej wspomaganiej tylko formą instytucjonalną.

Planowane efekty:

- 1) wzrost liczby rodzin zastępczych zawodowych i niezawodowych,
- 2) pozytywny wizerunek rodzin zastępczych,
- 3) kompleksowa diagnoza i szkolenie kandydatów do pełnienia funkcji rodziny niezawodowej i zawodowej,
- 4) tam gdzie to możliwe, powrót dziecka do rodziny naturalnej.

Planowane wskaźniki:

- 1) liczba rodzin zastępczych zawodowych i niezawodowych,
- 2) liczba rodzin otrzymujących świadectwo kwalifikacyjne do pełnienia funkcji rodziny zastępczej,
- 3) liczba dzieci przebywających w placówkach opiekuńczo - wychowawczych, a przede wszystkim czas pobytu dziecka w placówce.

4.1 Rola samorządu gminnego i powiatowego w organizacji pieczy zastępczej

Ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej wskazuje na wielość instytucji i podmiotów, realizatorów i partnerów. Właściwy i sprawny przepływ informacji stanowi o profesjonalizmie służb odpowiedzialnych za realizację założeń ustawy.

Finansowanie zadań z zakresu pieczy zastępczej, zarówno rodzinnej jak i instytucjonalnej należało do 31.12.2011 r. do wyłączności powiatu. Z dniem 1 stycznia 2012 r. koszty pobytu dziecka w pieczy zastępczej współfinansowane są przez gminę właściwą ze względu na miejsce zamieszkania dziecka przed umieszczeniem w pieczy zastępczej.

W przypadku umieszczenia dziecka w pieczy zastępczej gmina właściwa ze względu na miejsce zamieszkania dziecka przed umieszczeniem go po raz pierwszy w pieczy zastępczej ponosi wydatki w wysokości:

- 1) 10% wydatków na opiekę i wychowanie dziecka – w pierwszym roku pobytu dziecka w pieczy zastępczej,
- 2) 20% wydatków na opiekę i wychowanie dziecka – w drugim roku pobytu dziecka w pieczy zastępczej,
- 3) 30% wydatków na opiekę i wychowanie dziecka w trzecim roku i następnych latach pobytu dziecka w pieczy zastępczej .
- 4)

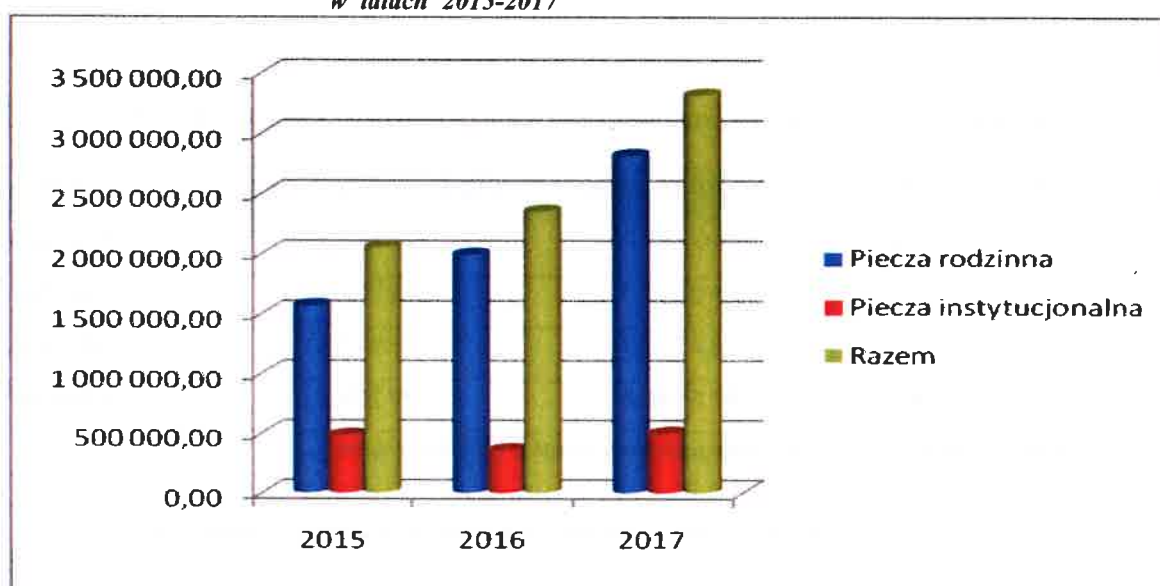
Poniższa tabela przedstawia koszty pobytu dziecka w pieczy zastępczej poniesione przez Powiat Górowski w latach 2015-2017.

Tabela nr 9: Koszty utrzymania dzieci w pieczy zastępczej poniesione przez Powiat Górowski w latach 2015-2017

lp	Rok	Pieczna rodzinna	Pieczna instytucjonalna	Razem
1	2015	1 566 746,98	484 727,84	2 051 474,82
2	2016	1 992 105,62	359 744,66	2 351 850,28
3	2017	2 816 226,34	499 959,11	3 316 185,45
4	Ogółem	6 375 078,94	1 344 431,61	7 719 510,55

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z PCPR w Górze.

Wykres nr 3 :Koszty utrzymania dzieci w pieczy zastępczej poniesione przez Powiat Górowski w latach 2015-2017

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z PCPR w Górze

Z analizy powyższych danych wynika, iż w kolejnych latach wzrastały koszty utrzymania dzieci w pieczy zastępczej zarówno rodzinnej jak i instytucjonalnej. Spowodowane to jest wzrastającą liczbą dzieci umieszczanych co roku w pieczy zastępczej, a przede wszystkim wzrostem wysokości świadczeń należnych i wypłacanych rodzinom zastępczym.

Wprowadzone we wrześniu 2014r zmiany do ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej spowodowały wzrost świadczeń dla rodzin zastępczych co w konsekwencji spowodowało wzrost kosztów w rozdziale na rodziny zastępcze. Uchylone zostały przepisy zgodnie z którymi dochody dzieci przebywających w pieczy m.in. renty rodzinne i alimenty przeznaczone były na ich utrzymanie. Koszt pobytu dziecka w pieczy instytucjonalnej to kwota od 3500 - 5400,00 zł miesięcznie.

Pomimo zmian organizacyjnych w pieczy zastępczej w zakresie przenoszenia dziecka z placówki do rodziny zastępczej, z placówek o wysokich kosztach pobytu dziecka

do placówek o niższych kosztach, koszty utrzymania dzieci w pieczy zastępczej wykazują tendencję wzrostową.

Zgodnie z przepisami z każdym kolejnym rokiem pobytu dziecka w pieczy zastępczej udział gminy w partycypowaniu w kosztach za pobyt dziecka w pieczy zastępczej wzrasta o kolejne 10%.

Pomimo podejmowanych działań na rzecz rozwoju pieczy rodzinnej, zachodzi często bezwarunkowa konieczność umieszczania nieletnich w pieczy instytucjonalnej.

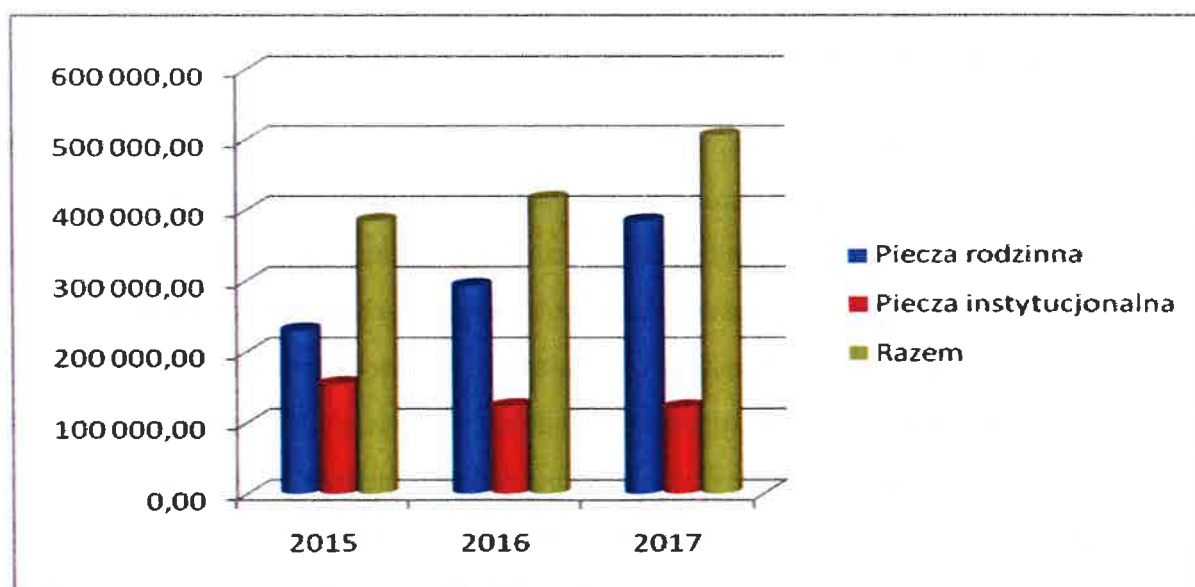
Poniżej przedstawiono łączny udział gmin w partycypowaniu w kosztach pobytu dziecka w pieczy zastępczej w latach 2015 - 2017 z uwzględnieniem poszczególnych gmin z Powiatu Górowskiego.

Tabela nr 10: Odpłatność gmin za pobyt dzieci w pieczy zastępczej w latach 2015-2017

<i>lp</i>	<i>Rok</i>	<i>Pieczna rodzinna</i>	<i>Pieczna instytucjonalna</i>	<i>Razem</i>
1	2015	230 298,40	154 612,55	384 910,95
2	2016	293 014,77	123 271,42	416 286,19
3	2017	384 277,70	121 392,56	505 670,26
4	Razem	907 590,87	399 276,53	1306 867,40

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z PCPR w Górze

Wykres nr 4 : Odpłatność gmin za pobyt dzieci w pieczy zastępczej w latach 2015-2017

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z PCPR w Górze

Tabela nr 11: Odpłatność Gminy Góra za pobyt dzieci w pieczy zastępczej w latach 2015-2017

<i>lp</i>	<i>Rok</i>	<i>Pieczna rodzinna</i>	<i>Pieczna instytucjonalna</i>	<i>Razem</i>
1	2015	155 941,23	84 822,37	240 763,60
2	2016	226 261,08	61 477,02	287 738,10
3	2017	293 948,02	77 481,46	371 429,48
4	Razem	676 150,33	223 780,85	899 931,18

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z PCPR w Górze

Tabela nr 12: Odpłatność Gminy Niechlów za pobyt dzieci w pieczy zastępczej w latach 2015-2017

<i>lp</i>	<i>Rok</i>	<i>Pieczna rodzinna</i>	<i>Pieczna instytucjonalna</i>	<i>Razem</i>
1	2015	28 564,28	39 797,05	68 361,33
2	2016	42 286,12	35 364,17	77650,29
3	2017	65 588,77	18 058,58	83 647,35
4	Razem	136 439,17	93 219,80	229 658,97

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z PCPR w Górze

Tabela nr 13: Odpłatność Gminy Jemielno za pobyt dzieci w pieczy zastępczej w latach 2015-2017

<i>lp</i>	<i>Rok</i>	<i>Pieczna rodzinna</i>	<i>Pieczna instytucjonalna</i>	<i>Razem</i>
1	2015	-	-	-
2	2016	2 800,26	-	2 800,26
3	2017	8 119,67	14 209,38	22 329,05
4	Razem	10 919,93	14 209,38	25 129,31

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z PCPR w Górze

Tabela nr 14: Odpłatność Gminy Wąsosz za pobyt dzieci w pieczy zastępczej w latach 2015-2017

<i>lp</i>	<i>Rok</i>	<i>Pieczna rodzinna</i>	<i>Pieczna instytucjonalna</i>	<i>Razem</i>
1	2015	-	-	-
2	2016	4 075,58	-	4 075,58
3	2017	16 284,94	-	16 284,94
4	Razem	20 360,52	-	20 360,52

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z PCPR w Górze

Dlatego też ważna jest współpraca na płaszczyźnie gmina - praca z rodziną biologiczną dziecka, powiat - praca z rodziną zastępczą w celu usprawnienia przepływu informacji, pracy z rodziną biologiczną, podejmowania działań ograniczających przemoc w rodzinie oraz dążenie do szybkiego i sprawnego podejmowania przez sąd decyzji dotyczących uregulowania sytuacji prawnej dziecka. Ważna jest rola kuratorów zawodowych,

których współpraca z organizatorem rodzinnej pieczy zastępczej pozostawia od lat wiele do życzenia.

Opieka zastępcza ma być okresem przejściowym tylko do czasu unormowana sytuacji życiowej dziecka. W przypadku dzieci pozostających w pieczy zastępczej należy podejmować pracę z rodziną biologiczną w celu poprawy ich sytuacji i ustania przyczyn, które spowodowały konieczność umieszczenia małoletnich w pieczy zastępczej. W przypadku dzieci, z rodzin w których sytuacja nie uległa poprawie pomimo prowadzonych działań należy dążyć do umieszczenia dziecka w rodzinach adopcyjnych.

4.2 Rozbudowanie systemu rodzinnej pieczy zastępczej w Powiecie Górowskim

Biorąc pod uwagę realne możliwości Powiatu Górowskiego w zakresie tworzenia rodzinnych form pieczy zastępczej, a przede wszystkim wymogi kwalifikacyjne jak również wymagany czas na przeszkolenie kandydatów planuje się:

4.2.1. limit tworzenia rodzinnej pieczy zastępczej w latach programowych:

- 1) utworzenie w 2018 r. Rodzinnego domu dziecka,
- 2) utworzenie w kolejnych latach nowych rodzin niezawodowych,
- 3) utworzenie w drodze awansu zawodowego kolejnych rodzin zawodowych przy zachowaniu wymaganego limitu:
  - 1 rodzinę zawodową w 2018 r.
  - 1 rodzinę zawodową w 2019 r.
  - 1 rodzinę zawodową w 2020 r.
- 4) utworzenie rodzin pomocowych i rodzin do pomocy w przypadku takiej konieczności.

Limit rodzin zastępczych tworzonych w danym roku budżetowym (zgodnie z wymogiem wynikającym z art. 180 ust 1 z ustawy) oszacowano na podstawie dokonanej diagnozy liczby rodzin w powiecie górowskim, objętych wsparciem asystenta z powodu niewydolności opiekuńczo - wychowawczej w których może zaistnieć konieczność odebrania dziecka, jak również w oparciu o informacje dotyczące udzielanego poradnictwa z powodu sytuacji kryzysowych w rodzinie. W tym miejscu uwzględniono również realne możliwości finansowe powiatu. Należy również zaznaczyć, że jeżeli nie będzie chętnych do przekwalifikowania bądź spełniających warunki do utworzenia nie będą powstawały rodziny zawodowe.

Celem zaplanowanych działań jest :

- 1) naczelną zasadą dobra dziecka „by dziecko przebywało i wychowywało się w warunkach gwarantujących mu właściwy rozwój fizyczny i duchowy”,

- 2) zminimalizowanie kosztów utrzymania dziecka w placówce na rzecz organizowania tańszych i efektywniejszych form wsparcia jakim jest rodzinna piecza zastępcza,
- 3) możliwość umieszczenia większej liczby dzieci,
- 4) propagowanie idei rodzicielstwa zastępczego w środowisku lokalnym.

5. Beneficjenci i Realizatorzy Programu

Program skierowany jest w szczególności do;

- 1) dzieci przebywających w pieczy zastępczej,
- 2) rodzin zastępczych w tym prowadzących rodzinne domy dziecka,
- 3) rodzin biologicznych dzieci umieszczonych w różnych formach pieczy zastępczej,
- 4) kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej.

W celu realizowania nałożonych na powiat nowych zadań rolę Organizatora Rodzinnej Pieczy Zastępczej w Powiecie Górowskim od dnia 1 stycznia 2012 r. pełni Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Górze, dlatego też jednostka ta będzie Realizatorem i wykonawcą zadań wynikających z założeń Programu. Do współpracy w realizacji działań wskazanych w Programie przewiduje się uczestnictwo służb społecznych między innymi: ośrodków pomocy społecznej, szkół, policji jak również rodzin zastępczych, rodzin pomocowych oraz placówek opiekuńczo - wychowawczych.

6. Źródła finansowania Programu

Źródłem finansowania programu będą :

- 1) środki własne powiatu górowskiego,
- 2) środki własne powiatu właściwego ze względu na miejsce zamieszkania dziecka przed umieszczeniem w pieczy zastępczej,
- 3) środki własne gminy,
- 4) dotacje celowe Wojewody w ramach programów resortowych,
- 5) dotacje celowe z budżetu państwa z otwartych konkursów ofert na finansowe wsparcie jednostek samorządu powiatowego w budowaniu lokalnego systemu opieki nad dzieckiem i rodziną,
- 6) odpłatność rodziców biologicznych za pobyt dziecka w pieczy zastępczej,
- 7) środki z funduszy unijnych.

7. Monitoring i ewaluacja Programu

Monitoring Programu będzie polegał na zbieraniu informacji opracowanych przez koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej dotyczących zrealizowanych zadań w celu osiągnięcia zamierzonych celów.

Przedmiotem ewaluacji będzie skuteczność realizowanych zadań w zakresie:

- 1) Czy Program stwarza możliwości rozwoju pieczy zastępczej w której obowiązuje naczelna zasada dobra dziecka?
- 2) Czy do pieczy zastępczej trafiają tylko te dzieci, których rodzice mimo wsparcia ze strony gminy nie wypełniają należycie obowiązków rodzicielskich ?
- 3) Czy istnieje ścisła współpraca PCPR z ośrodkami pomocy społecznej?
- 4) Czy istnieje współpraca sądu z PCPR?
- 5) Czy dotychczasowe metody pracy dają oczekiwane rezultaty? Co należy zmienić?

Kierownik Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Górze będzie co roku przedkładała Radzie Powiatu i Zarządowi Powiatu sprawozdanie merytoryczne i finansowe łącznie ze sprawozdaniem z działalności Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie i Organizatora Rodzinnej Pieczy Zastępczej.

Dokonana ewaluacja poprzedniego programu jest odpowiedzią na powyższe pytania: Program stwarza możliwości rozwoju pieczy zastępczej, uwzględniając i szanując naczelną zasadę dobra dziecka. Do pieczy zastępczej często trafiają dzieci, które mogłyby pozostać w środowisku rodzinnym, gdyby sąd w powyższej sprawie kontaktował się z PCPR i ośrodkami pomocy społecznej, które doskonale znają środowisko społeczności lokalnej. W kwestii współpracy ośrodków pomocy społecznej z PCPR należy stwierdzić, iż współpraca przebiega prawidłowo i w sposób zadawalający.

Zakończenie

Program opracowano między innymi w oparciu o przeprowadzoną diagnozę niewydolności opiekuńczo - wychowawczej w powiecie górowskim, znajomość środowiska lokalnego uwzględniając również wieloletnie doświadczenie organizatora rodzinnej pieczy zastępczej.

Zjawisko niewydolności opiekuńczo - wychowawczej w Powiecie Górowskim ma ogromny zasięg. Prowadzona praca z rodziną biologiczną, ma na celu odbudowanie funkcji rodzinnych i rozbudowanie motywacji do poprawy sytuacji, ale nie zawsze przynosi to oczekiwane efekty.

Żadne przepisy wykonawcze, żadne nakazy i zakazy nie naprawią relacji w rodzinie i nie uregulują tego co w rodzinie jest najważniejsze. Dlatego też ważną rolę odgrywa rodzicielstwo zastępcze.

Pozyskanie i rozwijanie rodzin zastępczych ma uzasadnienie w potrzebach występujących w naszym środowisku lokalnym. Najbliższe plany Powiatu Górowskiego w zakresie pieczy zastępczej to utworzenie kolejnych rodzin zastępczych zawodowych na zasadach awansu zawodowego oraz kolejnego rodzinnego domu dziecka.

Wielokrotne interwencje kuratorskie i policyjne w sytuacjach pozbawienia opieki rodzicielskiej lub natychmiastowego odebrania dziecka ze środowiska rodziny biologicznej stawiały i stawiają kierownik PCPR w sytuacji bez wyjścia z powodu braku wolnych miejsc w rodzinach zastępczych lub zmuszały do umieszczania dzieci w różnego rodzaju placówkach, z dala od rodziny w których pozyskanie miejsca od wielu lat często graniczy z cudem. Aby tego uniknąć PCPR poszukuje rodzin zawodowych przygotowanych, które są niezbędnym elementem opieki zastępczej. PCPR aktywnie wspiera i będzie wspierać rodziny w wypełnianiu podjętych funkcji w celu powierzenia im opieki nad dziećmi często niepełnosprawnymi.

Idea profesjonalnej rodziny zastępczej jest nadzieją na zmniejszenie się liczby dzieci umieszczanych w placówkach. Rola zawodowej rodziny zastępczej wymaga szczególnego przygotowania, doświadczenia i powinna być powierzona osobom, które świadomie decydują się wykonywać tą pracę, która jest ogromnym wyzwaniem, której nie można szacować w kategorii zysków czy strat, a raczej w kategorii wypełniania ważnej misji.

Założeniem tego Programu jest również pozyskanie kandydatów i osiągnięcia adekwatnej sytuacji, czyli oczekiwania i stałej gotowości przeszkolonych kandydatów rodzin gotowych do przyjęcia dziecka. Pomimo prowadzonej kampanii promującej ideę rodzicielstwa zastępczego w minionym 2017 roku nie pozyskano kolejnych kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zawodowej zastępczej, a tym samym nie można było zorganizować szkolenia przygotowującego ich do nowej funkcji, ponieważ nie zgłosiły się osoby chętne do pracy po mimo aktywnych poszukiwań i starań czynionych przez PCPR. Konieczna jest więc kontynuacja realizowanych dotychczasowych działań, które spowodowały, iż w minionym okresie programowym utworzono 2 rodziny zawodowe.

Powyższe potrzeby przedstawione w tym Programie znajdują społeczne i ekonomiczne uzasadnienie. Dzięki zwiększonej liczbie rodzin zastępczych zjawisko umieszczania dziecka w placówce będzie ze strony PCPR ostatecznością. Mamy tu na myśli dobro dziecka jak również względy finansowe.

Intencją tego Programu jak już wspomniano jest zminimalizowanie wysokich kosztów utrzymania dziecka w placówkach na rzecz organizowania tańszych i efektywniejszych form wsparcia. Przede wszystkim kierujemy się tu naczelną zasadą dobra dziecka zgodnie z założeniami kodeksu rodzinnego i opiekuńczego „by dziecko wychowywało się w warunkach maksymalnie gwarantujących mu właściwy rozwój fizyczny i duchowy”. Powiatowy Program Rozwoju Pieczy Zastępczej to realizacja jednego z zadań określonych w Powiatowej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Górowskim opracowanej przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Górze.

Pomimo, iż od wdrożenia ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej mija sześć lat, należy w tym miejscu zaznaczyć, iż samorzady powiatowe nie są w dalszym ciągu w pełni przygotowane do realizowania zadań nałożonych w/w ustawą ze względu na fakt iż realizowanie założeń ustawy powoduje od 2012 roku znaczący wzrost środków finansowych. W zakresie budowania prawidłowej infrastruktury umożliwiającej skuteczne wsparcie funkcjonującej pieczy zastępczej do osiągnięcia tych celów niezbędne jest otrzymanie środków z budżetu państwa. Ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej przewiduje w swym założeniu zwiększenie wsparcia dla powiatów w realizacji pieczy zastępczej, jednak do chwili obecnej art. 247 o którym mowa w dalszym ciągu pomimo sześciolatniego okresu jej obowiązywania i częstego modyfikowania nie uwzględnia wszystkich zadań z zakresu pieczy zastępczej przede wszystkim tych najbardziej kosztownych.

Program rozwoju pieczy zastępczej w Powiecie Górowskim opiera się tylko na realistycznych i możliwych do osiągnięcia założeniach. Zamierzeniem jest również uświadomienie mieszkańcom powiatu górowskiego problematyki i konieczności rozwoju rodzicielstwa zastępczego.

Powiatowy Program Rozwoju Pieczy Zastępczej jest krótki, ale uwzględnia naczelną zasadę, którą jest **dobro dziecka**.

„ Musimy budować świat, w którym żadne dziecko nie będzie pozbawione prawa do życia w pokoju i bezpieczeństwie, w trwałej rodzinie, prawa wzrastania w atmosferze wolnej od lęku i niepokoju”..... (Jan Paweł II)

Bezpieczny świat dla dziecka może być stworzony tylko przez odpowiedzialnych rodziców i tylko wtedy gdy wartość rodziny będzie wartością nadrzędną.